

5. Проект Постанови про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, парламентів та урядів держав – членів Європейського Союзу та НАТО, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї НАТО, Міжнародного комітету Червоного Хреста, Міжнародної федерації журналістів, Європейської федерації журналістів, Міжнародної неурядової організації «Комітет захисту журналістів», Міжнародної неурядової організації «Репортери без кордонів» щодо забезпечення звільнення та повернення в Україну полонених та незаконно утримуваних журналістів (включно з громадянськими журналістами) від 21.02.2024 № 11034. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43728>.

6. Угода про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Федеративною Республікою Німеччина від 16.02.2024. *Офіс Президента України*. URL : [https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-88985](https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-pidtrimku-88985).

УДК 351.862.4

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/116-117

Дмитро КОРДИШ
аспірант кафедри
управління та адміністрування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Сьогодні як ніколи демократичні країни визнають необхідність прагнути до безпеки держави як політичного інституту нарівні з безпекою індивідів і соціальних груп перед обличчям різних викликів і загроз не тільки міжнародного характеру, а й тих, що виникають у межах складної природи держави. З цієї причини збільшення групи охоронюваних товарів і суб'єктів, що виражають потребу в придбанні і володінні ними, змушує здійснювати необхідні дії щодо поліпшення організації держави, що слугує реалізації цілей безпеки. Мова йде вже не тільки про організацію для охорони і оборони таких благ, як суверенітет влади, територіальна цілісність, непорушність кордонів і внутрішнього порядку, але і багатьох інших, близьких людському індивідууму, малим соціальним групам і, нарешті, всім членам держави і міжнародного співтовариства. Отже, в національній безпеці наявні проблеми політичного, економічного та військового характеру поряд із безпековими питаннями екологічного, соціального, суспільного, універсального характеру тощо.

Дії для задоволення таких очікувань не з'явилися, не було вжито відповідних заходів у стислі терміни. Наслідком цього стало виникнення і створення безлічі деталізованих (оперативних) систем, що функціонують у сфері безпеки, як правило, незалежних одна від одної і водночас таких, що дублюють завдання одна одної, з дублюванням компетенцій органів управління. Множинність систем – це насамперед організаційний виклик, наслідком якого має стати створення системи національної безпеки. Система, формальне створення якої має призвести до впорядкування купи організаційних заходів та нормативно-правових актів, що регулюють питання національної безпеки. Система – це фізичний або абстрактний об'єкт, сукупність будь-яких елементів (наборів елементів), що виділяються в будь-якому об'єкті, завдяки зв'язкам між ними, що виражають певний порядок в системах, реалізуючи в цілому найвищу функцію або сукупність таких найвищих функцій [1, с. 1030].

Держава як сукупність, що становить основу побудови системи національної безпеки, складається з безлічі окремих організацій, які, однак, не утворюють систему разом. Це пов'язане з тим, що такі організації, підпорядковані державному праву, діють тільки в межах своєї компетенції, окремо одна від одної, співпрацюючи і навіть конкуруючи одна з одною. Але вони не виробляють, згідно з єдиним наміром (метою), продукт, а значить, разом не утворюють цілеспрямовану організацію вищого характеру. Важко гармонізувати велику соціальну систему, якою є держава, так, щоб організація (система) національної безпеки створювалася за зразком якоїсь організації, що діє на ринку (наприклад, компанії) або навіть великої ієрархічної організації, наприклад, збройних сил, поліції або прикордонників. Однак можна виділити (організувати) з сукупності різних суб'єктів, якими є держава, свідомо визначене розташування елементів, яке буде характеризуватися взаємними зв'язками між ними, що виражають певний порядок, служать виконанню місії і функцій у сфері

національної безпеки.

Зміна розуміння сутності сучасної системи національної безпеки підкреслює стійкість і важливість всіх традиційних завдань держави в цій сфері, але розширює її функціональну сферу на низку соціально-економічних завдань, важливих для безпеки окремих суб'єктів, соціальних груп і кожного громадянина окремо.

Усвідомлення існуючих у державі структур та інститутів безпеки у порівнянні з інтересами та цілями держави дає змогу виявити їхні поточні слабкі місця та сформулювати основні напрями розвитку з точки зору бажаної синергії у сфері національної безпеки.

Розбудова ефективної, належним чином організованої системи національної безпеки залишається основним завданням безпекової політики будь-якої держави. Ця система складається з усіх органів та установ, відповідальних за безпеку у світлі чинного права, що належать до законодавчої, виконавчої та судової влади, наприклад, парламенту, президента, уряду та центральних органів, а також місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Її ключовими елементами є збройні сили та державні служби і установи, зобов'язані запобігати і протидіяти зовнішнім загрозам, забезпечувати громадську безпеку, проводити рятувальні роботи і захищати людей і майно в надзвичайних ситуаціях, а також – в обов'язі, передбаченому відповідними законами, – інші юридичні особи, в тому числі підприємці, громадські організації та громадяни.

Комплексне бачення безпеки, що відповідає сучасним реаліям міжнародних і внутрішньодержавних відносин та характеру викликів і загроз, а також свідчить про волю до забезпечення економіки та максимізації результатів діяльності для безпеки держави та її громадян, свідчить про необхідність докладання зусиль у всіх сферах суспільного життя. Це зумовлює необхідність розвитку вміння координувати та інтегрувати діяльність, що здійснюється окремими органами державного управління, державними установами, підприємцями, громадськими організаціями та громадянами. Тому вкрай актуальним є надання системі національної безпеки цілісного і впорядкованого характеру. Це має бути досягнуто шляхом розробки механізмів всебічного та довгострокового планування розвитку системи безпеки, заснованої на цілях і потребах, спільних для всіх її складових, і впливає насамперед із базових національних інтересів.

I. Kitler W. Model of the National Security System: Selected Problems. *European Research Studies Journal*. 2021. Vol. XXIV. Issue 3B. P. 1027–1040.

УДК 351.9

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/117-118

Едуард МУЗИЧУК
науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
з проблем наукового забезпечення
правоохоронної діяльності
та якості підготовки кадрів
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ДОТРИМАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО НАГЛЯДУ ЗА СЕКТОРОМ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Управління сектором безпеки та оборони держави є однією з ключових функцій будь-якого суспільства, особливо в умовах активної фази війни. У контексті дії воєнного стану ефективне функціонування цього сектора стає критично важливим для забезпечення національної безпеки та захисту інтересів держави. Проте для забезпечення прозорості, ефективності та демократичного контролю за діяльністю сектора оборони в умовах воєнного стану необхідне активне залучення громадянського суспільства та підтримка з боку чинної правової системи.

Україна з самого моменту отримання незалежності у 1991 р. стикалася зі значними